

N. Raos*

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada
Ksaverska cesta 2, p.p. 291
10 001 Zagreb

Štreberska znanost

Nedavno sam nažalost bio na jednom znanstvenom predavanju za širu publiku. Kažem “nažalost” jer bih svoje vrijeme – sada znam – mogao na sto načina bolje utrošiti. Pa opet, svako zlo za neko dobro: čovjek može učiti iz loših kao i iz dobrih primjera, samo ako mu se na njih ukaže – i ako je poučljiv.

Predavanje je bilo o biofizici. Što je biofizika, čime se bavi i ne bavi, a posebice po čemu se razlikuje od fiziologije ni danas mi nije jasno premda sam prije dvadeset godina bio član Američkoga biofizičkog društva. Ništa mi nije bilo jasnije ni nakon tog predavanja premda je predavačica sva gorjela od želje da ukaže na posebnost i važnost te znanstvene grane. Što je biofizika? Uopće mi nije jasno zašto se neki ljudi opterećuju definicijama. Ako je znanstvenik došao do dobrih, kvalitetnih i relevantnih rezultata, sasvim je irelevantno kojem području, grani ili polju znanosti oni pripadaju. No čini se da je važnije pronaći ladicu nego što u nju staviti. Naš znanstvenik misli prije svega kako zadovoljiti “kriterije ministarstva”, dobiti tamo – tko zna od koga – što bolju ocjenu. (Otuđene li svijesti!)

No vratimo se našem predavanju. Na njemu baš ništa pametnog nisam čuo. Umjesto da nam prikaže jedan problem s kojim se biofizika bavi, do kuda se došlo i kakva se sve čuda od toga očekuju, predavačica se rasplinula u brbljanju: pa vidite stanicu, pa vidite mozak, pa vidite ovo, pa ono, i još ovo... Bla, bla, bla, bla... Pa onda nekakve šarene, potpuno nepregledne slike, pa tekstovi koji se ne mogu i ne trebaju čitati, nego služe samo tome da odvlače pažnju od onoga što predavač govori. Užas jedan! A da bude još gore, na kraju nam je predavanja, u nevezanom razgovoru, priznala kako je toga bilo i više, no da je morala izbacivati slajdove kako bi sve stalo u predviđenih sat predavanja. Skraćivanje? Ja nikad ne skraćujem, a rijetko i produžujem svoje tekstove, još manje pripreme za predavanja. Zar je tolika mudrost skicirati predavanje, odrediti što će se na kojem slajdu nalaziti prije no što ih se počne izrađivati? Zar se ne može naučiti kako za komentiranje slajda treba dvije minute, nešto manje nego treba za čitanje jedne kartice (1800 slovnih mjesta) teksta? (Prema ra-

dio-televizijskim standardima za čitanje jedne kartice teksta treba 2,5 minuta.)

No to nije ono najgore. Još gore od forme predavanja bio je njegov sadržaj.

Što smo čuli ni sam ne znam. Uglavnom kako je biofizika jako važna, kako je treba promovirati kroz medije. (Na takav način? Ne dao Bog!). Saznali smo da je kolegica bila na ne znam kojim i kakvim kongresima, kako je bila na ovim i onim institutima i sveučilištima, kako je bila pretplaćena na *Science* (!), kako je razgovarala s ovim i onim profesorom, uglednim znanstvenikom i (čak!) nobelovcem – potpuno nesvjesna kako slušatelj koji je došao na njezino predavanje, uključujući i mene, pojma nema ni tko su ti ljudi ni kakvi su to instituti. Imena Wolff, Schleiermacher i Windelband dobro su poznata svakom studentu filozofije, no čitatelju ovoga članka ne znače ništa.

Onda smo mogli čuti kako biofizičar mora znati dobro odabrati problem, postavljati prava (relevantna) pitanja, mora biti otvoren prema novim spoznajama, poduzetan, kreativan, marljiv i uporan. Moj Bože, pa o čemu ona to govori? Zar takav ne treba biti svaki znanstvenik? Zar treba zapošljavati lijenčine, bedake, bezveznjake i zafrkante?

Nažalost, takve, mada manje drastične primjere vidimo stalno, gotovo uvijek kada znanstvenik nastupa pred širom publikom. Umjesto da se usredotoči na bitno, na principe struke kojom se bavi i njezinu primjenu u perspektivi, naš znanstvenik, kao i naša predavačica, obično misli da je najvažnije pokazati kako je ono čime se on bavi najvažnija stvar na svijetu. “Mi se bavimo mikrostrukturom molekula”, sjećam se jedne takve prezentacije – kao da slušatelj zna što čini strukturu, a što mikrostrukturom molekula. Dobro je da zna i što je molekula.

Na kraju se čovjek pita čemu i kome takve prezentacije služe. Sve se na kraju svodi na dokazivanje – komu i čemu? – kako je naš kolega stručan za svoj posao, marljiv, uporan, a nadasve vrlo ozbiljan. Bla, bla, bla, bla... Sjedi, pet!

* Dr. sc. Nenad Raos
e-pošta: raos@imi.hr